

استانی امن، با گردشگران خارجی رو به افزایش

اما آنچه مسلم است این استان برای گردشگرانی که به آنجا می‌روند کاملاً امن است و افزایش روزافزون شمار گردشگران خارجی در این استان نشان می‌دهد که سفر به سیستان و بلوچستان برعکس آنچه خیلی‌ها می‌پندارند بی‌خطر است؛ چنان‌که تاکنون حتی یک خبر از آسیب به آنان در این استان منتشر نشده است.

شاید بتوان سیستان و بلوچستان را محروم‌ترین استان کشور نامید، اما مردمان نجیب، میهمان‌دوست و صبور این استان سبب شده هرکس به آن سفر کرده خاطرات خوبی با خود به خانه ببرد.

این استان پهن‌آور در سال‌های گذشته دچار خشکسالی عظیمی شد؛ خشک شدن دریاچه هامون به دلایل مختلف که مهم‌ترین آن رعایت حقایق از سوی افغانستان است و نیز بادهای 120 روزه سیستان سبب شد گردوغبار این دریاچه زندگی مردم را مختل کند.

کمبود آب به‌ویژه آب آشامیدنی یکی از مشکلات مهم این استان است. به شهرهای مختلف استان که سفر کنید مسیر سیلاب‌ها و رودخانه‌هایی را می‌بینید که سال‌هاست خشک شده‌اند. مردمان روستاهای اطراف دریاچه هامون نیز که شغلشان ماهیگیری بود حالا سال‌هاست خانه‌نشین شده‌اند.

جدای از این اتفاقات زیست‌محیطی که کم‌وبیش تمام استان‌های کشور را فراگرفته است، سیستان و بلوچستان استان زیبایی‌های طبیعی است؛ به‌ویژه در چابهار می‌توانید عجایی را ببینید که در هیچ شهر کشور نمی‌توان آن را دید. چابهار بهشت زمین‌شناسان است و برای آن‌که این منطقه به ژئوپارک تبدیل شود در بخش پژوهش نیاز به سرمایه‌گذاری دارد. آثار طبیعی آن در محدوده شهر و منطقه آزاد پراکنده است.

بزرگ‌ترین جاذبه عمومی این بندر دسترسی به اقیانوس است که به سواحل صخره‌ای و شنی زیبایی منتج شده است. دریا بزرگ با موج‌های چندمتری که البته در نیمه اول سال عظمت بیشتری دارد یکی از تفرجگاه‌های بلوچ‌ها و مسافران به شمار می‌رود. بقایای شهر تاریخی تیس و جاذبه‌های گردشگری‌ای چون کوه‌های مریخی و پدیده گل‌فشان از دیگر جاذبه‌های این بندر است.

حال قرار است در منطقه آزاد چابهار موزه‌ای ساخته شود که نشان‌دهنده فرهنگ استان به‌ویژه مردم بلوچ است. اما آیا این موزه می‌تواند کارآمد باشد؟ پیش از این نیز در زاهدان موزه‌ای به نام موزه منطقه‌ای زاهدان ساخته شد، اما نه تنها از نظر اشیا غنی نیست، خیلی از اشیایی نیز که در آن نگهداری می‌شود مولاژ اشیایی است که در موزه ملی ایران وجود دارد.

کامبیز مشتاق گوهری، مدیرکل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان سیستان و بلوچستان، در این باره می‌گوید قرار بود موزه منطقه‌ای زاهدان اشیایی از استان سیستان و بلوچستان و استان‌های همسایه‌اش را داشته باشد، اما چنین نشد: «موزه‌ها نقش ویژه‌ای در تولید فرهنگ دارند. وظیفه همه دستگاه‌هایی که در زمینه فرهنگ کار می‌کنند این است که به آن اهمیت بدهند؛ چون تاثیر بی‌فرهنگی در آینده بسیار مشهود خواهد بود. فرهنگ آخرین کالا در سبد خانواده‌هاست؛ چون مشکلات مردم در این استان بیشتر معیشت است. موزه ابزار آموزش فرهنگ است؛ آن هم در این استان که مردم با مشکلات مختلفی مواجه هستند.»

او ادامه می‌دهد: «بیشتر موزه‌ها در این استان کارکردشان جذب کودکان و نوجوانان است؛ یعنی موزه‌ها علاوه بر کارکرد تخصصی خود که خدمات دادن به جامعه متخصص است، بیشترین مخاطبشان کودک و نوجوان است و پیوسته‌های فرهنگی و تمدنی مدارس ما به شمار می‌آیند. همیشه در موزه زاهدان تعداد زیادی از دانش‌آموزان رفت‌وآمد می‌کنند و برنامه‌های زیادی برای آنان در نظر گرفته می‌شود. البته موزه زاهدان کامل نیست. طرح بازنگری محتوایی موزه با دو باستان‌شناس مطرح شده است. ما با آنان کار کردیم، چون تمرکز موزه زاهدان بر بوم‌باستان‌شناسی خواهد بود. دارایی‌های فعلی ما در منطقه سیستان بیشتر در حوزه باستان‌شناسی است، اما در منطقه بلوچستان هنوز نتیجه کاوش‌های باستان‌شناسی عرضه نشده که در تراز مناسب آثاری هم در این زمینه داشته باشیم. ما با روش‌های موزه‌داری دنیا همخوان نیستیم و با مخاطب ارتباط برقرار نمی‌کنیم. بیشتر احساس می‌کنیم که اشیا را باید به نمایش بگذاریم، اما در موزه‌های کشورهای دیگر اتفاقات جانی بسیاری می‌افتد. در موزه چابهار که طراحی آن نیز انجام شده، بیشتر روی این موضوع تاکید شده است.»

دیگر داشته‌های فرهنگی

اما موزه تنها جاذبه تاریخی استان نیست. این استان اثری جهانی دارد به نام تپه باستانی شهر سوخته که تاکنون اشیای فرهنگی زیادی از آن به دست آمده است؛ می‌توان به نخستین چشم مصنوعی و نخستین انیمیشن جهان اشاره کرد. شهر سوخته بقایای دولت‌شهری باستانی در ایران است که در 56 کیلومتری زابل و حاشیه جاده زابل-زاهدان در استان سیستان و بلوچستان واقع شده است. در سی‌وهشتمین اجلاس یونسکو (22 ژوئن 2014 مطابق با یکم تیر 1393) شهر سوخته به‌عنوان میراث جهانی یونسکو ثبت شد.

از طرف دیگر، پوشاک محلی، صنایع دستی، خوراک و آداب و رسوم از دیگر جاذبه‌های گردشگری این استان به شمار می‌روند. اما نکته‌ای که مغفول مانده است این که بخشی از داستان‌های شاهنامه در منطقه سیستان رخ می‌دهد و می‌توان از این طریق گردشگری ادبی این استان را نیز فعال کرد. قرار است در اسفندماه اجلاس اسطوره در این استان برگزار شود که جشنواره عروسکی شاهنامه بخشی از آن است.

مشتاق گوهری در این باره توضیح می‌دهد: «در استان سیستان و بلوچستان برنامه‌های بین‌المللی متناسب با موضوع گردشگری و میراث فرهنگی داریم؛ ازجمله اجلاس بین‌المللی اسطوره که قرار است دور اول آن اسفندماه سال جاری و در سال‌های آینده در سطح بین‌المللی اجرا شود. این برنامه با همکاری انجمن میراث فرهنگی زابل و گروه دانشگاه هنر سیستان و بلوچستان برگزار خواهد شد. در این اجلاس برای اولین بار کارناوال عروسک‌های شاهنامه، با هدف افزایش جذابیت شهر زابل، به اجرا درمی‌آید. در این زمینه با افراد برجسته مشورت کرده‌ایم و از تجربه‌های موجود استفاده می‌کنیم.»

مدیرکل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان سیستان و بلوچستان معتقد است: «شاهنامه‌گردی در سیستان یکی از جذابیت‌های گردشگری مغفول‌مانده و ثروت عظیم حوزه سیستان است که به همت ادبای زابل برگزار خواهد شد؛ همچنین مناطق جغرافیایی متناسب با قصه شاهنامه شناسایی شده‌اند و ظرفیت‌های گردشگری‌ای که در آن اتفاقات اسطوره‌ای شاهنامه رخ داده است در این اجلاس معرفی خواهند شد.

بخشی از این همایش مربوط به پنل‌های تخصصی است؛ کشورهای همسایه‌ای که افسانه‌های شاهنامه را به گونه‌های دیگر روایت کرده یا افسانه‌هایی نظیر شاهنامه دارند، برای ارائه مقاله، به این برنامه دعوت شده‌اند. امیدواریم برگزاری این برنامه در سال‌های آینده پایدارتر باشد.» اما همایش بین‌المللی «نیمروز نصف‌النهار مبدأ» نیز به‌زودی برگزار خواهد شد؛ چراکه زمانی نصف‌النهار مبدأ از سیستان می‌گذشت. جدا از این همایش‌ها، آنچه این استان بیش از همه به آن نیاز دارد رفع هراس و ترس از سفر به آن‌جاست؛ استان امن با مردمانی میهمان‌نواز و مظلوم که با تمام محرومیت‌هایشان نجابت را از یاد نبرده‌اند.

منبع: روزنامه آسمان آبی - امیرحسام تولا

